

Srednja škola Delnice

Lujzinska cesta 42

Delnice

Posuđenice u hrvatskom jeziku

Profesor: Jasminka Lisac

Učenica: Petra Kalčić, 4.a

Delnice, 01.02.2018.

Sadržaj:

Uvod	3
Jezično posuđivanje.....	5
Vrste posuđivanja.....	5
Jezični purizam.....	7
Prilagodba posuđenica.....	8
Fonološka prilagodba	8
Grafijska i pravopisna prilagodba	9
Morfološka prilagodba	9
Značenjska prilagodba.....	10
Vrste posuđenica	11
S obzirom na jezik iz kojega dolaze	11
S obzirom na stupanj prilagodbe hrvatskom jeziku	11
S obzirom na izraz.....	12
Dolazak posuđenica u Hrvatsku.....	13
Dijagram toka.....	14
Objašnjenje dijagrama toka.....	15
Utjecaj posuđenica na hrvatski jezik.....	16
Leksička norma	17
Jezični savjeti	17
Zaključak.....	18
Literatura	19

Uvod

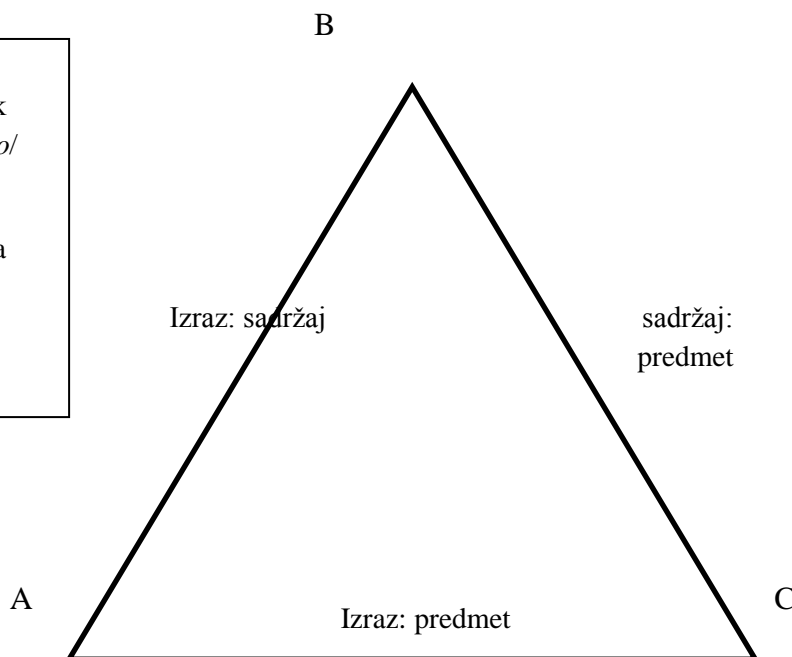
Riječ je skup glasova koji ima svoje značenje, a njezina uloga je razlikovanje pojmova. Ona je osnovna jedinica svakog jezika. Znanstvena disciplina koja proučava riječi je leksikologija, a njezina osnovna jedinica je leksem dok svi leksemi nekog jezika čine **leksik**. Znanost koja proučava povijest riječi, njihovo podrijetlo te oblike i značenja riječi naziva se **etimologija**.

Jezik je sustav (jezičnih) znakova čija je osnovna uloga sporazumijevanje (komunikacija), a do nje dolazi prenošenjem poruke od govornika sugovorniku. Kada izgovorimo ili zapišemo neku riječ, ostvarili smo materijalnu stranu jezičnog znaka. Kažemo da je to izraz (**označitelj**) jezičnog znaka. Pojam koji smo označili glasovima i slovima u našoj svijesti ima svoje značenje, to je sadržaj (**označenik**) jezičnog znaka. Sastavni dio svakog znaka je i sam imenovani predmet.

Izraz (označitelj) –
fonetički i pisani oblik
riječi /z/, /v/, /o/, /n/, /o/
-niz glasova

z v o n o – niz slova

-materijalna strana
jezičnog znaka

Sadržaj (označenik) –
informacija koju ime prenosi
slušatelju:
zvono- (1) predmet u obliku
stošca kojim se proizvodi
zvuk; (2) znak dan
zvonjenjem; (3) predmet u
obliku zvona

Slika 1. Izraz i sadržaj jezičnog znaka

Predmet – neovisno o jeziku postoji
u stvarnosti koja nas okružuje
(izvanjezična zbilja)

Veza između izraza i sadržaja jezičnog znaka je **proizvoljna**. Glasovi i slova koji tvore riječ ne ovise o značenju riječi (riječ zvono na engleskome je jeziku *bell*, na njemačkome *die Glocke*, na francuskome *la cloche*, a na talijanskome *campana*). Dakle, jedan sadržaj ima u različitim jezicima različit izraz. Tu osobinu jezičnog znaka nazivamo proizvoljnost (arbitrarnost). Sve vrste riječi u sustavu jezika podliježu arbitrarnosti izuzev usklika jer oni slijede zvukovnu stranu – tup uistinu čujemo kad je riječ o udarcu, mačka se glasa s mijaoooo ili prrrrr itd.

Ovim teorijskim uvodom dolazimo do pitanja odakle dolaze riječi i zašto je „zvono baš zvono“, a nije „kaput“? Postavlja se i pitanje koja je uloga tj. značenje riječi? Ono nam donekle može objasniti citat iz Evanđelja po Ivanu: „¹*U početku bijaše Riječ i Riječ bijaše u Boga i Riječ bijaše Bog. Ona bijaše u početku u Boga. Sve postade po njoj i bez nje ne postade ništa. Svemu što postade u njoj bijaše život i život bijaše ljudima svjetlo; i svjetlo u tami svijetli i tama ga ne obuže.*“ U početku je većina riječi bila jednoznačna, a razvojem društva i sve većom komunikacijom proširivalo se značenje postojećih riječi (preneseno značenje ili **konotativno**). Riječ je oduvijek imala posebno značenje i zbog doga dolazi do posuđivanja riječi iz jezika u jezik, ali i proširivanja značenja riječi. Zbog kojih razloga dolazi do pojave novih riječi i nestajanja starih, pokušat ćemo prikazati u ovom radu. Koristit ćemo metode klasifikacije, uspoređivanja, zaključivanja te anketiranja.

Raslojavanjem leksika nastaje opći leksik koji je poznat većini govornika hrvatskog jezika i njime se služimo u svakodnevnim situacijama, no nasuprot tomu, postoji leksik ograničene upotrebe koji koristi samo uski krug ljudi. Vremenska raslojenost leksika također je karakteristična za leksike. Postoje aktivni, pasivni i leksik na prijelazu. **Aktivni** leksik čine sve riječi koje su poznate većini govornika (*pisati, mrak, brzo*), a **pasivni** leksik su sve riječi koje su zastarjele iz unutarjezičnih razloga – arhaizmi i izvanjezičnih razloga – historizmi. (*otci, sarce, ban*). Pasivni leksik čine riječi koje su se koristile u prošlosti, a dok su aktivni leksik - sve riječi koje koristimo danas. Velik fond tih riječi su i posuđenice.

Posuđenice su riječi stranog podrijetla koje su više ili manje prilagođene jezičnom sustavu u kojem se nalaze.

¹*Evanđelje po Ivanu*

Jezično posuđivanje

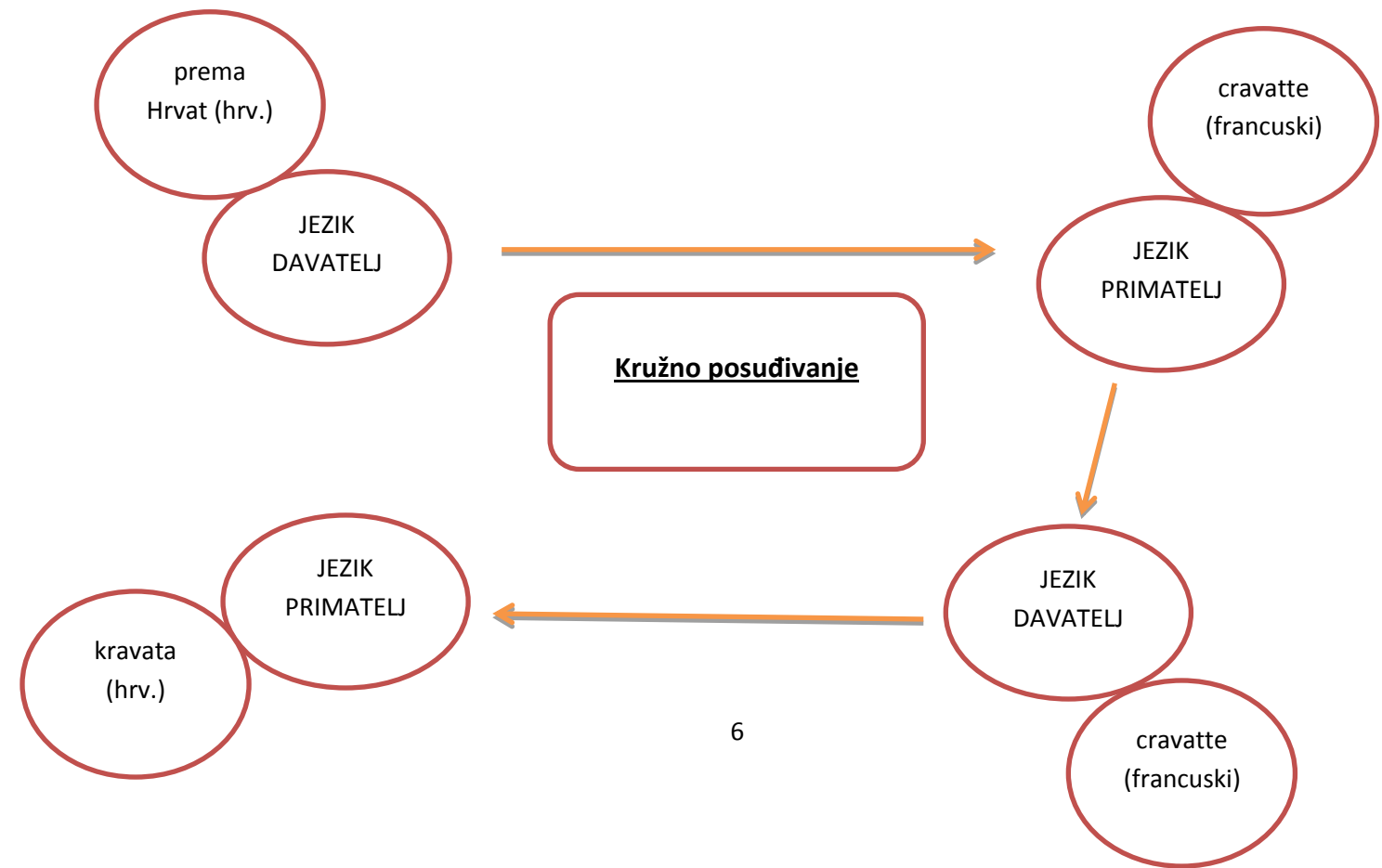
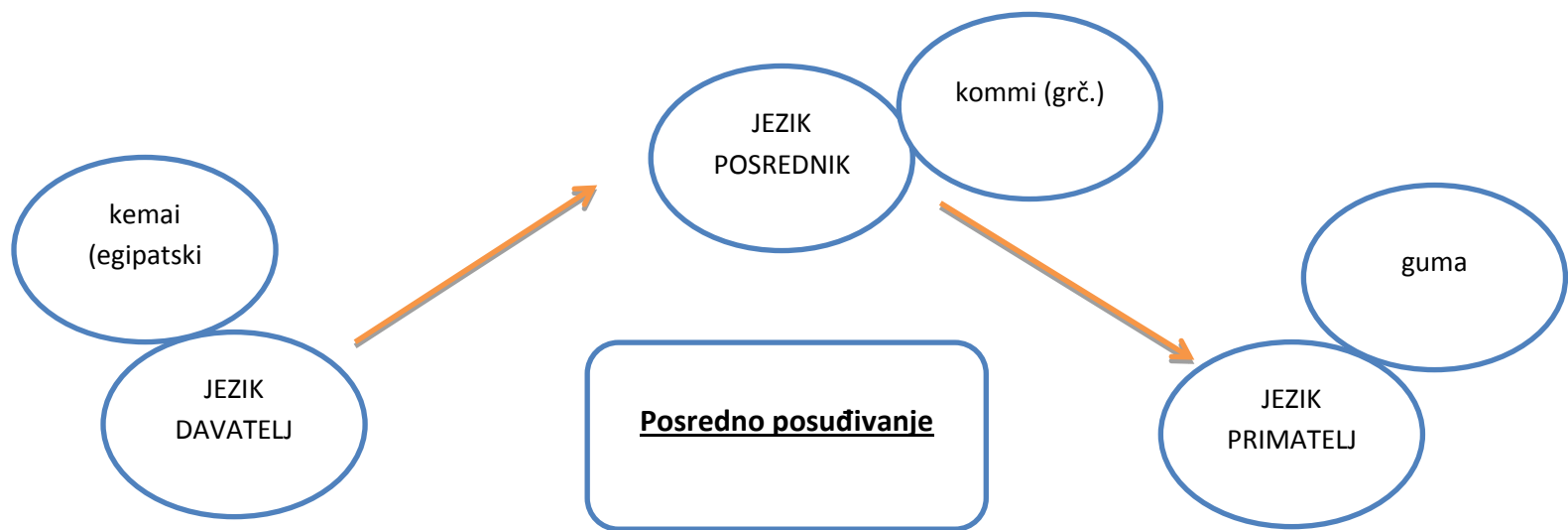
U procesu jezičnog posuđivanja najčešće sudjeluju dva različita jezika od kojih je jedan jezik davatelj, a drugi je jezik primatelj. Ponekad između njih može postojati jezik posrednik. Postoje tri vrste jezičnog posuđivanja: **izravno**, **posredno** i **kružno** posuđivanje.

Vrste posuđivanje

Izravnim posuđivanjem riječi posuđujemo iz onog jezika iz kojeg ona izvorno potječe. U hrvatskom jeziku česte su posuđenice iz grčkog i latinskog jezika zbog civilizacijskog kruga kojemu pripadamo, no prisjetimo li se povijesnih događanja u Hrvatskoj, vidjet ćemo da su u našem jeziku česte posuđenice iz turskog, mađarskog, njemačkog ili talijanskog jezika. Zbog prevlasti engleskog jezika u svijetu najčešće posuđenice su upravo iz tog jezika. Izravnim posuđivanjem jezik davatelj daje riječ jeziku primatelju (npr. *saat*- tur., hrvatski je prilagodio kao sat ili riječ *tyrannos*- grč., prilagođena je kao tiranin).

Posrednim posuđivanjem jezik davatelj neku riječ (npr. *kemai*- egipatski) preko jezika posrednika (*kommi*- grč.) daje jeziku primatelju (*guma*- hrv.). Pogledamo li u prošlost, vidjet ćemo da je latinski jezik bio jezik posrednik za mnoge europske jezike. Preko latinskog jezika usvajali su se mnogi grčki pojmovi koji su u temeljima europske civilizacije.

Kružnim posuđivanjem jezik primatelj posudi neku riječ iz jezika davatelja i prilagodi ju svomu jeziku, a nakon nekog vremena jezik davatelj posudi natrag tu istu riječ. Primjer za takvo posuđivanje je riječ *kravata* koju smo mi posudili iz francuskog jezika, a u francuski jezik je ušla prema imenu *Hrvat*.

Jezični purizam

Ulazak posuđenica u hrvatski jezik ne teče bez nadzora, svakodnevno ga prate hrvatski jezikoslovci i, ako je to moguće, utječu na zamjenu posuđenice hrvatskom riječju. U različitim povijesnim razdobljima dolazilo je do značajnog ulaska posuđenice u hrvatski jezik (turcizmi, talijanizmi, germanizmi, rusizmi, srbizmi i anglizmi).

Jezični purizam je skupni naziv za nastojanja koja teže pravilnoj upotrebi i čistoći standardnog jezika. Analizirajući sam naslov „jezični purizam“ zamjećujemo da „purizam“ nije hrvatska riječ, već latinska (lat. *purus*-čist). Jezični purizam trebali bismo prevesti kao jezično čistunstvo. Vidljivo je da Hrvati ne koriste uvijek hrvatske riječi, nego su im riječi stranog podrijetla često u uporabi, a nerijetko i ispred hrvatskih leksema. Teško je odrediti zbog čega. Događa li se to zbog toga jer standardna riječ dođe do naših ušiju prekasno i mi smo već navikli koristiti strane riječi? Problem je i u tome što strane riječi sve više i više prevladavaju u našim područjima i sve se više koriste zbog razvoja Interneta i društvenih mreža. Puristi se posebno bave uklanjanjem nepotrebnih posuđenica iz jezika, a u području njihovih interesa nalazi se hrvatski standardni jezik u općoj, stilski neutralnoj funkciji.

Kako zaustaviti ulazak nepotrebnih riječi u standardni jezik?

1. Ako postoji domaća riječ s istim značenjem, ne trebamo upotrebljavati stranu riječ (*sudionik-učesnik*).
2. Ako postoji hrvatska riječ, ne trebamo u istom značenju upotrebljavati prevedenicu ili novotvorenicu (*zračna luka-aerodrom*)
3. Ako postoji standardnojezična riječ, pogrešno je umjesto nje upotrebljavati lokalizam, regionalizam ili dijalektizam (*rajčica-paradajz-pomidor*).

Prilagodba posuđenica

Ulaskom strane riječi u naš jezik potrebno je tu riječ prilagoditi jeziku. Postoje fonološka, grafijska i pravopisna, morfološka i značenjska prilagodba. Posuđenice najčešće ne prolaze samo jednu prilagodbu, već više njih (npr. *džungla*- fonološka, grafijska i morfološka prilagodba).

Fonološka prilagodba

Fonološkom prilagodbom svakom stranom fonemu pronalazimo odgovarajuću zamjenu u hrvatskom jeziku (najsličniji glas). Pod fonološkom prilagodbom podrazumijevamo i prilagodbu naglasnom sustavu (fr. *Bistrò*, hrv. *Bìstrō*).

Engl. <i>evergreen</i>	[ˈevəɡri:n]	hrv. <i>Evergrin</i>
engl. <i>teenager</i>	[ˈti:neɪdʒə]	hrv. <i>Tinejdžer</i>
engl. <i>thriller</i>	[ˈθrɪlə]	hrv. <i>Triler</i>

Tablica 1. Primjer fonološke prilagodbe riječi

Fonološkom prilagodbom riječ se prilagodila glasovnom sustavu jezika primatelja, a svaki engleski fonem (Tablica 1.) zamijenjen je najbližim odgovarajućim hrvatskim fonemom. Ove riječi koriste se svakodnevno i mnogi ljudi ih koriste. Za ove primjere još uvijek ne postoji hrvatska riječ, ali i da ju netko sada osmisli, trebalo bi mnogo vremena i uporabe kako bi one zaživjele jer ljudi su navikli na ove riječi. Jezik je živ mehanizam koji se mijenja i potrebna je stanovita evolucija i vremenski tijek kako bi neke riječi nestale, a neke nastale. Ukoliko želimo da naš jezik bude u potpunosti standardiziran, trebali bismo odmah u početku riječ zamijeniti novom, no postavlja se pitanje je li to uopće moguće zbog brzog razvoja društvenih mreža i Interneta te nedostatka Zakona o jeziku.

Grafijska i pravopisna prilagodba

Grafemski sustav hrvatskog i engleskog jezika nije jednak. Primjerice u hrvatskom jeziku postoje grafemi *X, Y, W*, a u hrvatskom dvoslovi *LJ, DŽ, NJ*. Ulaskom posuđenice u hrvatski jezik njen se izraz prilagođava grafemskom sustavu hrvatskog jezika. Riječ prolazi grafijsku prilagodbu kada se svakom stranom grafemu pronade odgovarajuća zamjena u hrvatskom jeziku.

Engl. <i>taxi</i>	hrv. <i>Taksi</i>
engl. <i>playback</i>	hrv. <i>Plejbek</i>
engl. <i>pudding</i>	hrv. <i>Puding</i>

Tablica 2. Primjer fonološke prilagodbe riječi

Kada riječ *бабушка* (ruska ćirilica) prelazi u riječ *babuška* (hrvatska latinica) prolazi proces transliteracije. Transliteracija je zamjena slova jednog pisma znakovima drugog pisma po načelu „slovo za slovo“.

Osim grafijske riječi iz njemačkog jezika prilagođavaju se i pravopisnoj prilagodbi. Opće imenice u njemačkom jeziku pišu se velikim početnim slovom, dok se u hrvatskom iste imenice pišu malim slovom (*Wunderkind- vunderkind*).

Morfološka prilagodba

Posuđenica prolazi morfološku prilagodbu kada se uklapa u morfološki sustav hrvatskog jezika. To znači da će npr. neke posuđenice na stranu osnovu dobiti hrvatski tvorbeni nastavak, a prema nastavku uklopit će se u određenu sklonidbenu vrstu. Glagoli će dobiti karakterističan infinitivni nastavak *-ti*. (npr. lat. *professio*- hrv. *profesija*, fr. *Modeleur*- hrv. *modelar*, njem. *plannen*- hrv. *planirati*).

Značenjska prilagodba

Značenje riječi mijenja se dolaskom neke riječi u hrvatski jezik. Njezino se značenje najčešće sužava, ali ono može biti jednako, isto ili šire u odnosu na značenje u jeziku davatelju. Riječ *kompjutor* dolazi od engleske riječi *computer* što znači „elektroničko računalo“. Značenja su jednaka u oba jezika. Riječ *tost* također dolazi iz engleske riječi *toast* i u jeziku davatelju (engleskom jeziku) ima značenje „pržena kriška kruha; pržiti, grijati“ dok u našem jeziku ima značenje „narezan kruh koji se jede ugrijan i pržen“.

Za sve prilagodbe posuđenica potrebno je uložiti mnogo truda kako bi iste nastale, a i mnogo ljudi se mora baviti time. Ovaj sustav posuđenica uvelike utječe na okolinu. Ljudi koriste posuđenice u svakodnevnom govoru, no većina njih ne zna da su te riječi posuđenice. Da su ljudi više osviješteni o posuđenicama vjerojatno bi željeli osmisliti hrvatske riječi za te posuđenice. Potrebno je govornike poučavati o podrijetlu riječi te pravilnoj uporabi tijekom školovanja, ali i kasnije.

Vrste posuđenica

Vrste posuđenica s obzirom na jezik iz kojega dolaze

grecizmi (grčki jezik)	<i>gramatika, demokracija</i>
latinizmi (latinski jezik)	<i>organizacija, institucija</i>
germanizmi (njemački jezik)	<i>šunka, tuš</i>
anglizmi (engleski jezik)	<i>stadion, tim</i>
galicizmi (francuski jezik)	<i>parfem, garaža</i>
talijanizmi (talijanski jezik)	<i>moda, lazanje</i>
hispanizmi (španjolski jezik)	<i>baraka, gerila</i>
hungarizmi (mađarski jezik)	<i>stol, gulaš</i>
turcizmi (turski jezik)	<i>bubreg, džep</i>
rusizmi (ruski jezik)	<i>izvolite, čistka</i>
bohemizmi (češki jezik)	<i>časopis, pokus</i>
luzitanizmi (portugalski jezik)	<i>barok, bajadera</i>

Tablica 3. Posuđenice

Iz Tablice 3. Možemo zaključiti da u našem jeziku postoje brojne riječi posuđene iz raznih srodnih slavenskih, ali i ostalih jezika. One ne zvuče isto kao i u jeziku davatelju jer su prošle prilagodbe, a kod nas su došle zahvaljujući povijesnim događajima koji su utjecali na naš kraj.

Vrste posuđenica s obzirom na stupanj prilagodbe hrvatskom jeziku

Neke posuđenice su se potpuno uklopile u sustav hrvatskog jezika pa ih nazivamo **usvojenice** (krevet, boja), prihvatili smo ih, usvojili ih i ne tražimo zamjenu za njih. Međutim, postoje riječi koje su se grafijski i pravopisno prilagodile normama hrvatskoga standardnoga jezika, ali ipak zadržavaju neke osobine jezika davatelja, a nazivamo ih **tuđice** (bicikl, šnicl). **Prevedenice** su posuđenice koje „kopiramo“ iz jezika davatelja i doslovno ih prevodimo (poluotok, kolodvor) te ih u literaturi još možemo naći pod terminom **kalk**, a značenjske posuđenice posuđujemo iz stranog jezika i u jeziku primatelju ih koristimo kao riječ koja već postoji (miš- računalna periferna jedinica, životinja).

Vrste posuđenica s obzirom na izraz

S obzirom na izraz, posuđenice klasificiramo na internacionalizme, egzotizme i eponime. **Internacionalizmi** su posuđenice koje u više jezika imaju isto značenje i sličan izraz (*adresa, kalkulator, televizija*). To su riječi koje većinom imaju podrijetlo iz grčkog i latinskog jezika. **Egzotizmi** su posuđenice koje označuju posebnosti nekog naroda (*šerif, kauboj, kimono*). **Eponimi** su posuđenice nastale od vlastitog imena, a označuju neko otkriće, izum, umjetničko razdoblje,... (*bovarizam, petrarkizam, jesenjština*).

Dolazak posuđenica u Hrvatsku

Duga je povijest povezanosti između hrvatskog i turskog naroda. Svojim dolaskom donijeli su nam svoje riječi koje su zastupljene kao standardne riječi i dijalektizmi. Iako su se riječi udomaćile u brojnim segmentima, treba istaknuti kulinarstvo, administraciju, odjevne predmete (*šećer, bakar, badem, alat, bubreg, čarapa, džep, jastuk, jogurt, krevet, kutija, majmun, pamuk, rakija, tava, sat, top, boja, limun, badem, sapun, tambura, tavan, kat, barjak, papuče, šegrt te dućan*).

Hrvati i Mađari su u suodnosu bili od 1102. godine pa sve do 1918. godine kada se Austro-Ugarska raspala. Iako su Mađari Hrvatima bili nadređen narod, nisu ostavili duboke tragove u hrvatskom jeziku. Neke riječi koje dolaze iz Mađarske su: *kocka, lopov, bunda, gumb, kip, soba, cipela, čipka, palačinka, gulaš, lampaš, čopor, puška, gazda, poplun, remek, kočija, tabor, cikla, artičoka, šator, korov, kopča, kečiga, lepinja, baršun, čizma, punđa, roštilj, sataras, teret, stol*. Žargonizmi kao što su: *pandur, pajdaš, bitanga, mamlaz, figa, kerefeka*, također dolaze iz mađarskog jezika.

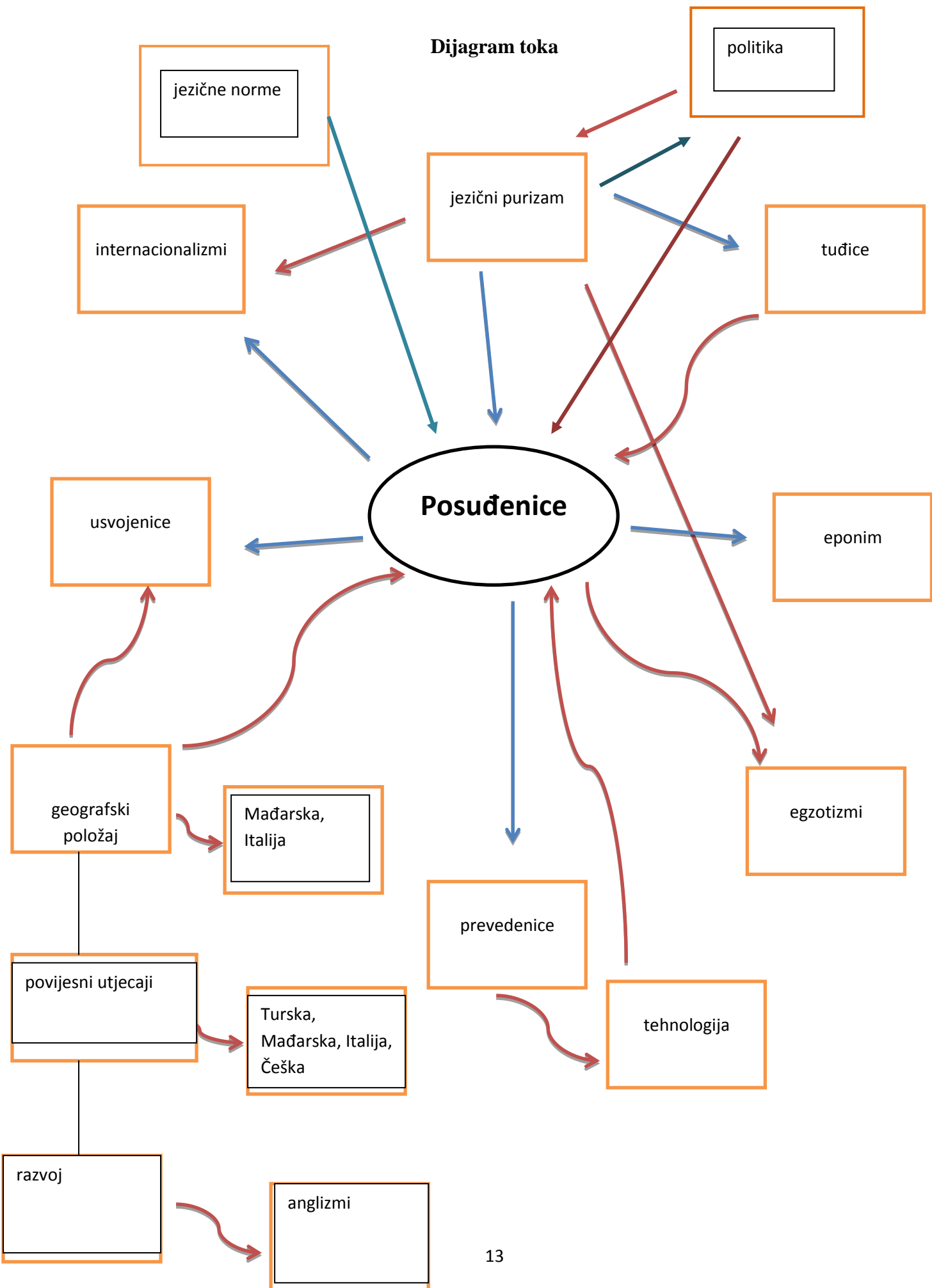
Kada je riječ o utjecajima talijanskog jezika, on je ostao većinom na dijalektalnoj razini (*šugaman, ređipet, mudante*). Glazba je iznimno bogata talijanskim internacionalizmima (*kvartet, kvintet, sonet, kantata, partitura, a cappella, pijanino, studio, kaseta/kazeta, kancona, primadona, mandolina, sopran*).

Tek manji broj riječi iz njemačkog jezika dospio je u naš jezik. Tako su u standardnom hrvatskom jeziku udomaćene njemačke riječi: *vaga, bista, tegla, šunka, cilj, šank, celer, plata, saga, ruksak, ura, rentgen, kuplung, hauba, ratkapa, auspuh*. No, u razgovornim izričajima imamo: *gelender, tepih, štokrl, kištra, dekl, lojtre, fajercajg, vaser vagu, štok, borer, cigla, štenge, vinkl*.

Varijable

- **unutarjezični razlozi**
- **izvanjezični razlozi**
- **povijesni razlozi**
- **geografski položaj**
- **migracije**
- **politika**
- **purizam**
- **tehnologija**
- **terminologija**
- **globalizacija**
- **umjetnosti**
- **turizam**
- **moda**
- **jezične norme**

Dijagram toka

Objašnjenje dijagrama toka

Posuđenice na hrvatski jezik djeluju i pozitivno i negativno. Internacionalizmi imaju negativno djelovanje zbog toga što u mnogim državama imaju isto značenje i izraz, dakle, nemamo svoj leksem, ili, ako ga imamo, ne dajemo uvijek prednost hrvatskom leksemu kao što bismo trebali (doktor-liječnik, muzika-glazba) Pozitivno je što su internacionalizmi slični u više jezika pa su stoga razumljivi većini naroda. Hrvatski jezik nema hrvatsku riječ za internacionalizam, nego koristi stranu riječ, no mogli bismo postati posebni i osmisliti novu riječ za sam termin internacionalizam ili npr. *adresu*. Jezični purizam na internacionalizme ima negativno djelovanje zbog toga jer je cilj purista osmisliti hrvatsku riječ, ali na tuđice djeluje pozitivno jer pokušava pronaći hrvatsku riječ za gotovo sve tuđice (barem u standardnom jeziku). No utjecaj purizma na egzotizam je negativan jer su to riječi koje su posebne za neke države pa nije moguće odrediti hrvatsku riječ za npr. *kimono* jer mi ne koristimo kimono i uopće nema svrhe osmišljavati nove riječi. Puristi su djelomično politički uvjetovani jer se odnos i korištenje pojedinih riječi mijenja u skladu s politikom i političkim strankama koje su na vlasti što se može vidjeti na primjerima riječi: lične zamjenice i osobne zamjenice, datum – nadnevak, arhiva – pismohrana, odsutni – izočni i sl. Osim toga, ne postoji Zakon o Hrvatskom jeziku koji bi objedinio i riješio sve goruće dvojbe i pitanja...Tuđice negativno djeluju na posuđenice jer su to sve riječi koje su se pravopisno prilagodile našem jeziku, ali nisu specifične za naš jezik, a puristi i lingvisti su ti koji su ih prilagodili da zvuče „u duhu našeg jezika“. Eponimi su specifični za neka otkrića i izume i nemoguće je odrediti hrvatsku riječ jer te riječi potječu od imena i prezimena. Prevedenice imaju također pozitivan učinak na naš jezik jer smo ih preveli i time stvorili novu riječ. To je pozitivno jer nismo zadržali riječ u originalu, nego smo je preveli. S druge strane su naslijedile i izraz i sadržaj od neke tuđe riječi. Usvojenice su riječi koje su se u potpunosti prilagodile našem jeziku što je pozitivno, a negativno je to što smo ih u naš jezik uveli zbog mnogih povijesnih događaja iz Mađarske, Turske, Italije i na taj način zanemarili svoju riječ – npr. prevrta umjesto mađarske palačinke ili titrica umjesto latinske kamamilice ili plješiv umjesto turskog ćelav. Tehnologija ima negativan utjecaj na standardni jezik jer njezinom svakodnevnom upotrebom koristimo sve više i više stranih riječi, a problem je u tome što nemamo svoj termin ili se hrvatska riječ u potpunosti izgubi i nestane. Primjerice za engl. *wellness* postoji hrvatska riječ, a to je opuštaonica. Isto tako postoji niz prijedloga za zamjenu termina u računarstvu – dodirnik umjesto *touch screen*, osjećajnik umjesto *emotikon*, blab umjesto *chat*, željezarija umjesto *hardware* i sl.

Utjecaj posuđenica na hrvatski jezik

Posuđenice imaju vrlo velik utjecaj na hrvatski jezik i u podosta ga mijenjaju. Hrvati kao narod skloni su zamjenjivati standardne riječi iz rječnika i koristiti posuđenice. Nerijetko u medijima i Saboru možemo čuti „fancy“ izraze poput involvirati, restrukturirati, protestirati, opozicijski, afera itd. Normalo je koristiti neke riječi za koje ne postoji hrvatska riječ (jastuk, cipela, mobitel,...), ali ako postoji hrvatska riječ, zašto ju ne koristimo? Odgovor je vrlo jasan, prevelik utjecaj tehnologije i medija smanjuje „popularnost“ hrvatskih riječi. S druge strane, ne postoji usuglašen i izglasan Zakon o hrvatskom jeziku na razini države. Nitko neće reći da se bavi tjelogradnjom, zapravo mali broj ljudi uopće zna što je *tjelogradnja* i vjerojatno bi se svi počeli smijati kad bi saznali da je to *bodybuilding*. Na neke posuđenice (eponimi i egzotizmi) ne možemo utjecati jer su one specifične i nije moguće pronaći zamjenu za njih. Da postoji usuglašen Zakon i jedinstven pravopis, dvojbi ne bi bilo.

Zašto je važno pronaći zamjenu za posuđenice? Odgovor uopće nije težak. Zbog toga jer bi za nekoliko desetaka godina hrvatski jezik mogli u potpunosti zaboraviti, jer stalnim korištenjem nepotrebnih posuđenica gubimo hrvatske riječi, a npr. anglizmi se polako prilagođavaju našem jeziku i postaju svakodnevica. Na linku stranice <http://bolje.hr/> vidljivo je da ipak postoje ljudi koji pokušavaju zaustaviti utjecaj anglizama na naš jezik. Ti ljudi osmislili su hrvatske riječi za brojne anglizme. Riječi u potpunosti odgovaraju jeziku i zvuče prirodno. Lingvisti iz časopisa Jezik novčanim nagradama potiču ljude na kreativnost i osmišljavanje hrvatskih riječi. Tako je primjerice u 2013. godini riječ *zatipak* bila najbolja hrvatska riječ, a riječ zamjenjuje riječ *tipfeler*.

Ako ste se zapitali jesu li hrvatske riječi posuđenice u nekim jezicima, odgovor je da. Postoje dvije hrvatske riječi (*kravata i vampir*) koje su naši internacionalizmi u svijetu. Vrlo je važno sačuvati hrvatski jezik od izumiranja, a korištenjem standardnih riječi očuvat ćemo ga. Zato svakodnevno koristimo hrvatske riječi.

Jezična norma

Norma je sustav propisa kojima se određuje što je u standardnom jeziku pravilno na svim razinama (morfološki, fonološki, pravopisno, pravogovorno, leksički, sintaktički...)

normama se određuju načini korištenja standardnog jezika u općoj, stilski neutralnoj upotrebi. Evo nekoliko pravila koja bismo svi trebali znati:

1. Eponimi se pišu malim slovom (**Darvinizam**- darvinizam). - pravopisna
2. Na srednjem slogu ne može biti silazni naglasak (**prilāziti**- prilaziti) - pravogovorna
3. Kada pomoćni glagol pri tvorbi futura prvoga dolazi iza infinitiva, infinitiv gubi završno -i (**crtati ću**- crtat ću). - morfološka
4. Umjesto rusizma *učesnik*, u hrvatskom jeziku treba upotrijebiti domaću riječ *sudionik*. - leksička

Leksička norma propisuje pravilnu upotrebu riječi, odnosno određuje kojoj riječi treba dati prednost, a koje treba ukloniti iz standardnog jezika. (**inicijator**- pokretač, **efikasan**- učinkovit, **prevazići**- nadmašiti).

Jezični savjeti

1. Kada god je moguće, posuđenicu treba zamijeniti istoznačnom domaćom riječju (**štrik**- uže).
2. Ako posuđenica ima šire značenje od domaće riječi, treba ju upotrebljavati samo onda kada ju nije moguće zamijeniti domaćom riječju (autor-šire značenje, pisac-uže značenje).
3. Ako posuđujemo riječ iz stranog jezika, posuđujemo samo osnovnu riječ, a ne i cijelu tvorbenu porodicu. (**bakterija**- bakterijalan- bakterijski).

Zaključak

Svaki jezik ima svoje posebnosti, pa tako i hrvatski. Ima mnogobrojne riječi koje su posebne i jedinstvene. Posuđivanjem riječi proširujemo jezično bogatstvo, jezik postaje bogatiji novim riječima. No, u tomu treba biti umjeren. Jezični purizam brani jezik od nesustavne uporabe stranih riječi, stoga svrha jezičnog purizma jest čistunstvo i standardizacija jezika. Ako nema granica, ulazak stranih riječi u naš jezik je nekontroliran, ali ako je purizam prevelik javlja se mnoštvo neologizama koji nisu zaživjeli. Tada se narod šali parodijama (*zoroklik- pijetao, okovratni dopupak- kravata*). Dakle, kod jezičnog čistunstva treba biti pažljiv, mora postojati granica i kod ulaska riječi i kod korištenja standardnih riječi.

Na naše krajeve velik utjecaj imali su brojni narodi i tako je naš jezik postao bogat posuđenicama. Događale su se i velike migracije stanovništva, tako da su se riječi prenosile iz jezika u jezik preko naroda u narod, iz mjesta u mjesto. To je sve bitno za jezik kojim danas govorimo. Danas se posuđivanje riječi događa putem tehnologije. Tehnologija je sve naprednija, a riječi dolaze u naš jezik „preko noći“. Mladi sve više koriste anglizme koji su zavladao svijetom. Danas su anglizmi zastupljeni posvuda i svi ih masovno koriste. To opet nije dobro zbog izumiranja standardnih riječi. No, neke države kao što su Francuska, Sjeverna Koreja i Kina cenzuriraju anglizme i time postavljaju granice.

Svakako je potrebno zaštititi jezik donošenjem odgovarajućeg zakona: „*Kad je Božićnim Ustavom, 1990., trasiran put Hrvatske u suverenu i samostalnu državu i u tome temeljnom konstitutivnom državnom dokumentu, u Temeljnim odredbama, utvrđeno kako su u Republici Hrvatskoj u službenoj uporabi hrvatski jezik i latinično pismo, malo je učinjeno u normativnome uređenju hrvatskoga jezika. Bilo je pokušaja i od strane političkih stranaka i od hrvatskih kulturnih ustanova, ali sve je ostalo na pokušaju ili nedostatku dovoljne odlučnosti da se napravi i taj iskorak. Vješto nametnute igre i svađe oko pravopisa odvukle su pozornost od glavnih problema. Jer ma kako bio dotjeran hrvatski pravopis, razvidan je izostanak jezične politike.*“³

Zaključak je da se napredak ne može zaustaviti, ali je važno uvijek davati prednost hrvatskim riječima kada god je to moguće jer time naš jezik ne izumire i postaje bogat. ²*Kada se približi kraj, napisao je Kartafilus, nema više slika sjećanja; ostaju samo riječi. Riječi, riječi pomjerene i izobličene, tuđe riječi, bile su bijedna milostinja koju su mu ostavili časovi i vjekovi.*” (*Besmrtnik*) Pa neka u hrvatskoj državi te riječi budu čim više hrvatske.

²Jorge Luis Borges

³ <http://www.hkv.hr/hrvatski-tjednik/26314-vecina-kroatista-suglasna-hrvatski-jezik-zastititi-hrvatskim-zakonom.html>

Literatura:

- <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/zatipak-je-najbolja-nova-hrvatska-rijec-20120331>
- <http://bolje.hr/>
- Markusi Dujmović, Dragica;Pavić-Pezer, Terezija. Fon-Fon. Zagreb: Profil Klett, 2017.
- <https://www.srednja.hr/kultura/vijesti-kultura/ove-rijeci-koristite-svakodnevno-a-ne-znate-da-su-stranog-podrijetla/>
- <https://www.profil-klett.hr/germanizmi-u-hrvatskom-jeziku>
- <http://biblija.ks.hr/knjiga.aspx?g=50>